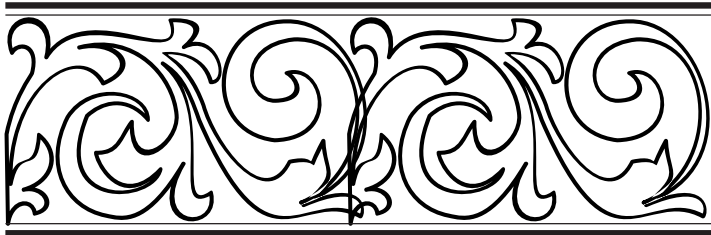

မောင်မောင်သီရိ ပြုစုသည်။

ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်

ကနုတ်ပန်း

မောင်မောင်
သီရိ

ရတနာပုံမန္တလေးခေတ် ကနုတ်ပန်းများ

အလောင်းမင်းတရားလက်ထက် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၄-၁၁၂၂/ ခရစ် ၁၇၅၂-၁၇၆၀)မှ ဖောင်းကားစား မောင်မောင်လက်ထက် (သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃-၁၁၄၃/ ခရစ် ၁၇၈၁-၁၇၈၁)တိုင်အောင် ထိုကာလကို ကုန်းဘောင်ရွှေဘိုခေတ်ဦးဟူ၍လည်းကောင်း၊

ဘိုးတော်ဗဒုံမင်းလက်ထက် (သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃-၁၁၈၁/ ခရစ် ၁၇၈၁-၁၈၁၉)မှ ပုဂံမင်းလက်ထက် (သက္ကရာဇ် ၁၂၀၈-၁၂၁၄/ ခရစ် ၁၈၄၆-၁၈၅၂)တိုင်အောင် ထိုကာလကို အမရပူရခေတ် (သို့မဟုတ်) ကုန်းဘောင်ခေတ်အလယ်ပိုင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊

မင်းတုန်းမင်းတရားလက်ထက် (သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-၁၂၄၀/ ခရစ် ၁၈၅၂-၁၈၇၈)မှ သားတော် သီပေါမင်းလက်ထက် (သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀-၁၂၄၇/ ခရစ် ၁၈၇၅-၁၈၈၅)တိုင်အောင် ထိုကာလကို ရတနာပုံ မန္တလေးခေတ်ဟူ၍ အသီးသီးပိုင်းခြားလျက် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်သည် ကုန်းဘောင်အနွယ်ဝင် နောက်ဆုံးမင်းဆက်များဖြစ်ကြသော မင်းတုန်းမင်းတရားနှင့်တကွ သားတော် သီပေါမင်းတို့၏ခေတ်နှင့်သာ အကျုံးဝင်လျက်ရှိရာ မင်းတုန်းမင်း တရားကြီး နန်းစည်းစိမ်ခံစားစဉ်ကာလအခါကို “လက်ထက်တော်ကြီး”၊ သားတော်သီပေါမင်းတရား နန်းစည်းစိမ် ခံစားစဉ်ကာလအခါကို “လက်ထက်တော်ကလေး”ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်ဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားရ၏။ ကုန်းဘောင် အနွယ်ဝင်များ နောက်ဆုံးနန်းစံကြသောအချိန်အခါဖြစ်သဖြင့် ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းဟူ၍လည်း ခေါ်ကြပါ သေးသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရား၏ လက်ထက်တော်ကြီးအခါ၌ အမရပူရနှောင်းခေတ်မှ လက်ရာဟန်များနှင့် ရတနာပုံ မန္တလေးခေတ်၏ကိုယ်ပိုင်ဟန်များမှာ အနည်းငယ်ရောစပ်လျက် အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရတတ် ပါသည်။ အမရပူရနှောင်းခေတ် (သို့မဟုတ်) ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်အကြိုလက်ရာဟန်များကို သက္ကရာဇ် ၁၂၁၈-ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆန်း(၅)ရက်နေ့တွင် သာယာဝတီရွှေဘိုမင်း၏ မြောက်နန်းတော်မိဖုရား သီရိမဟာ ရတနာဒေဝီသည် အမရပူရမြို့တော်၏အရှေ့ ပြည်မင်းသားကျောင်းတိုက်၏အရှေ့ဘက်၌ အုတ်အင်္ဂါတေဖြင့် တည်ဆောက်လှူဒါန်းထားသော သာရမဇ္ဈသိမ်တော်ကြီးတွင် အတင့်အတယ် မွမ်းခြယ်ထားပေသည်။

ပုံ(၁)

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၉-ခုနှစ်၊ ပြာသိုလဆန်း(၇)ရက်နေ့ လက်ထက်တော်ကြီးတွင် စတင်ပြုလုပ်၍ သက္ကရာဇ် ၁၂၂၀-ပြည့်နှစ်၊ ကဆုန်လဆန်း(၇)ရက်နေ့၌ မြနန်းစံကျော်ရွှေနန်းတော်ကြီးတွင် တပ်ဆင်ပြီးစီးသော သစ်သားနန်းပြောက်အမွမ်းအခြယ်များနှင့် အခြားသော ခေတ်ပြိုင် မြန်မာ့လက်မှုအနုပညာပစ္စည်းများတွင် မျက်မှောက်ခေတ်၏ အကြိုဟန်နှင့်တကွ ကိုယ်ပိုင်ဟန်များကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ပုံ(၂)

အမရပူရနောင်းခေတ်

(သို့မဟုတ်)

ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်အကြို

ကနုတ်ပန်းများပုံ

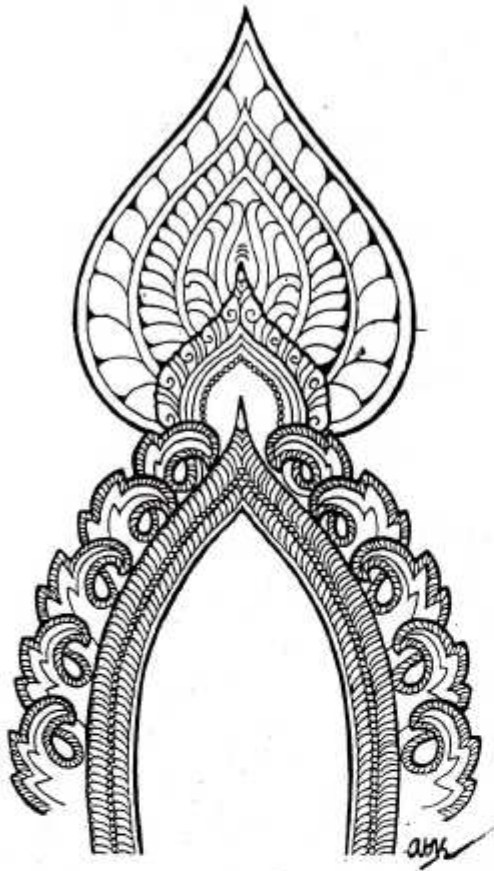
ပုံ (၁)

အမရပူရမြို့တော်၏
 အရှေ့ဘက်ရှိ
 သာရမဇ္ဈသိမ်တော်မှ
 အင်္ဂါတေကနုတ်ပန်းပုံ

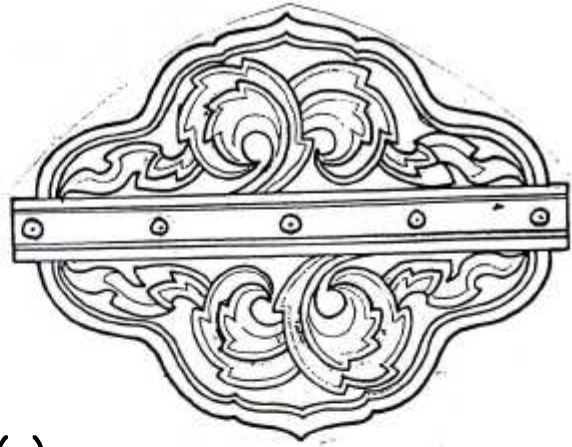
AWA

မျက်မှောက်ခေတ်အကြို
ကနုတ်ပန်းများပုံ

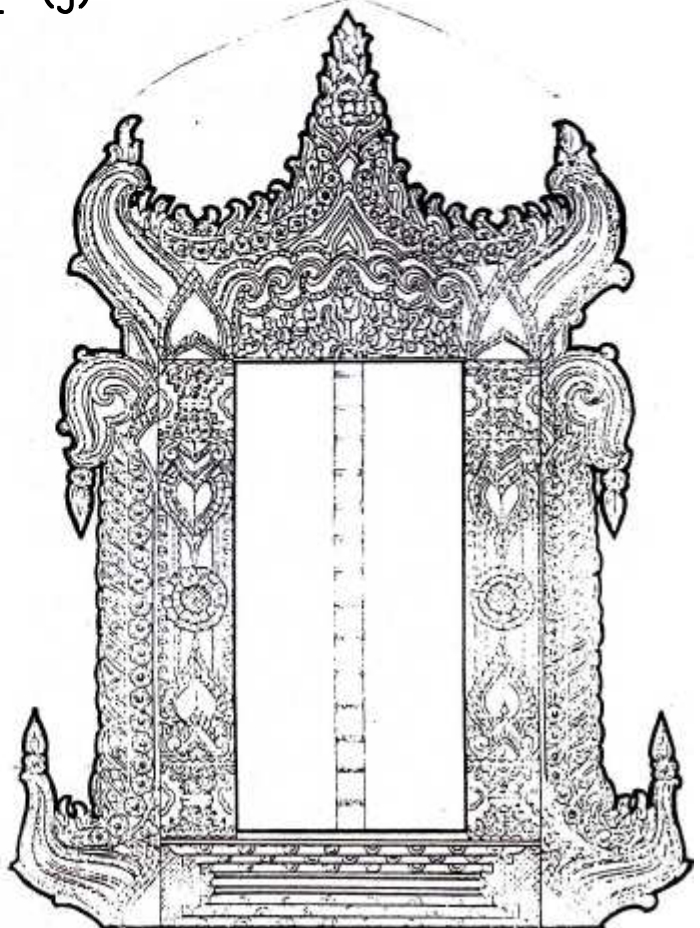

အမရပူရမြို့ဟောင်းရှိ
ရွှေစကားမြို့ထောင့်စေတီတော်မှ
ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးဟန်
အင်္ဂါတေကနုတ်ပန်းပုံ

ရတနာပုံ မြန်မာ့စံကျော်ရွှေကုန်းတော်ကြီး
အဆောင်တော်ရှိ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးဟန်
ပျားဆွဲသစ်သားကနုတ်ပန်းပုံ

ပုံ (၂)

ရတနာပုံ မြန်မာ့စံကျော်ရွှေကုန်းတော်ကြီးရှိ
ဘောင်းတော်ဆောင်မှ မုခ်ကပ်ဝင်ပေါက်
သစ်သားကနုတ်ပန်းပုံ

ရာတနာပုံမန္တလေးခေတ် လက်ထက်တော်ကြီးအခါ၌ ယောအတွင်းဝန်ကြီး ဦးဘိုးလှိုင်သည် လက်ရှိ ရာထူးမှ နှုတ်ပယ်ခံရစဉ် လောကုတ္တရာအကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ အလှူဒါနပြုရန် အကြံပေါ်သဖြင့် * အိန္ဒိယပြည်မှ ပန်းရန်ပညာရှင်များအားခေါ်ယူလျက် အီတလီနိုင်ငံတွင် ထွန်းကားနေသော ဗိသုကာစနစ်ကို အတုယူပြီး မြန်မာဆန်သော အင်္ဂတေပန်းတို့ဖြင့် (၂)နှစ်ကြာအချိန်အတွင်း၌* အုတ်ကျောင်းတော်ကြီးကို ငွေကျပ်တစ်သိန်း အကုန်အကျခံကာ တည်ဆောက်လေ၏။ ပြီးစီးသောအခါ “ဣဋ္ဌကာရာမ” အုတ်ကျောင်းဟူ၍ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း လိုက်လေသည်။ အဆိုပါအုတ်ကျောင်းတော်ကြီး၏ ထက်အောက် တွင်းပြင်နေရာများတွင် ပြည်ပမှမှုနှင့် မြန်မာဟန်များရောနှောသော ထူးခြားသည့် အင်္ဂတေအနုပန်းလက်ရာတစ်မျိုးကို အဆန်းတကျယ် မွမ်းခြယ်နိုင်ခဲ့ ကြပါသည်။

အင်္ဂတေအနုပန်း

မြန်မာကနုတ်ပန်း၏ အခြေခံနည်းစနစ်များနှင့် အတော်အတန်ကွဲပြားခြားနားသော အခြေခံစနစ် တစ်မျိုးမှ ရရှိလာသည့် ပန်းအလှပုံများဖြစ်ကြ၏။ ညီမျှတိကျသော မျဉ်းဖြောင့်၊ မျဉ်းလဲ၊ မျဉ်းမတ်၊ မျဉ်းယိုင်များနှင့်တကွ အလယ်ဗဟိုချက်တစ်ခုကို အားပြုရသော စက်ဝိုင်းခြမ်းအရုံး၊ အခွက် စသည့် တိကျသောမျဉ်းပျော့များ၊ ၎င်းပြင် အကွာအဝေးနှင့် အရွယ်ပမာဏတို့ကို အညီအမျှခွဲဝေ၍ လျာထားပုံဖော် ရသော အခြေခံမျဉ်းကြောင်းအမျိုးမျိုးတို့ကို အသုံးပြုရလေသည်။ ဖြစ်ပေါ်ရရှိလာသော သဏ္ဍာန်တူဟန်တူ အရွက်ပုံ၊ အဖူးပုံ၊ အပွင့်ပုံ၊ အနွယ်ပုံများကို ထပ်ပြန်တလဲပြုလုပ်၍ လျာထားပုံဖော်ကြမည်ဖြစ်သည်။

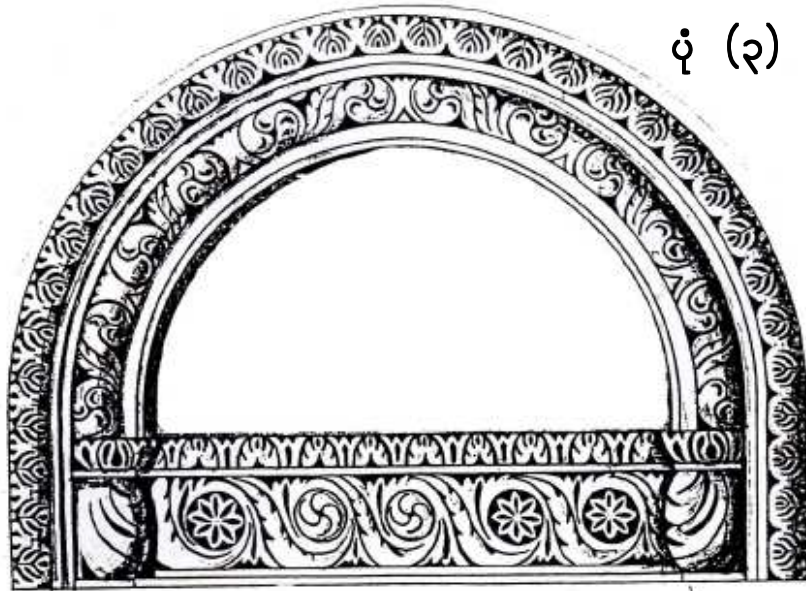
နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသော အင်္ဂတေမျက်နှာပြင်ညီပေါ်တွင် ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးတို့ကို တိကျသေချာစွာ လျာထားပြီးလျှင် ပန်းသားနေရာများကိုချန်လှပ်၍ ကျန်သော ဓနုဖောက်ရန်နေရာများကို သပ်ယပ်လှပစွာ လှီးထုတ်ဖယ်ရှားရလေသည်။ ပန်းသားမြက်နှင့် ဓနုပေါက်၏အကျယ်ပမာဏတို့မှာ နီးစပ်သောတူညီမှုရှိနေ သည်ကို တွေ့ရ၏။ ပြားပြန့်သောအင်္ဂတေသား မျက်နှာပြင်ညီပေါ်တွင် ပန်းအလှပုံများ ပြုလုပ်ပုံဖော်ပြီးသောအခါ နှစ်ကာလရှည်ကြာစွာ ခိုင်မြဲစေရန်နှင့် တောက်ပြောင်သော (ကြွေသားကဲ့သို့) အရောင်ကိုဖြစ်စေရန် ဆေးတစ်မျိုးဖြင့် သုတ်လိမ်းထိန်းချုပ်လျက် အပြီးသပ်ပြုလုပ်ထားကြပါသည်။ ပုံ(၃) က၊ ခ

ထို့နောက် ယောအတွင်းဝန် ဦးဖိုးလှိုင်သည် “ဣဋ္ဌကာရာမ” အုတ်ကျောင်းတော်ကြီးကို တည်ဆောက် ပြီးစီးသည်နှင့် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ အမိန့်တော်မြတ်ရှိတော်မူသည့်အတိုင်း တစ်ပိုင်းတစ်စ ဆောက်လုပ်ခဲ ဖြစ်သော ခုနစ်ဌာနအဝင်အပါ မဟာအတုလဝေယံ(အတုမရှိ) ကျောင်းတော်ကြီးကိုလည်း ဆက်လက်၍ ဆောက်လုပ်စေရာ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၉-ခုနှစ်တွင် အပြီးသတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းအုတ်ကျောင်းတော်ကြီး တွင်လည်း အသေးစိတ်မွမ်းခြယ်ရန် အင်္ဂတေအပြောက်ပန်းအနုလက်ရာဟန်များကို ယောမင်းကြီးအလိုတော်ကျ အတိုင်း “ဣဋ္ဌကာရာမ” အုတ်ကျောင်းတော်ကြီးမှ ကနုတ်ပန်းပုံများကဲ့သို့ ပြုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရှိရ ပေသည်။ ပုံ(၄) က၊ ခ

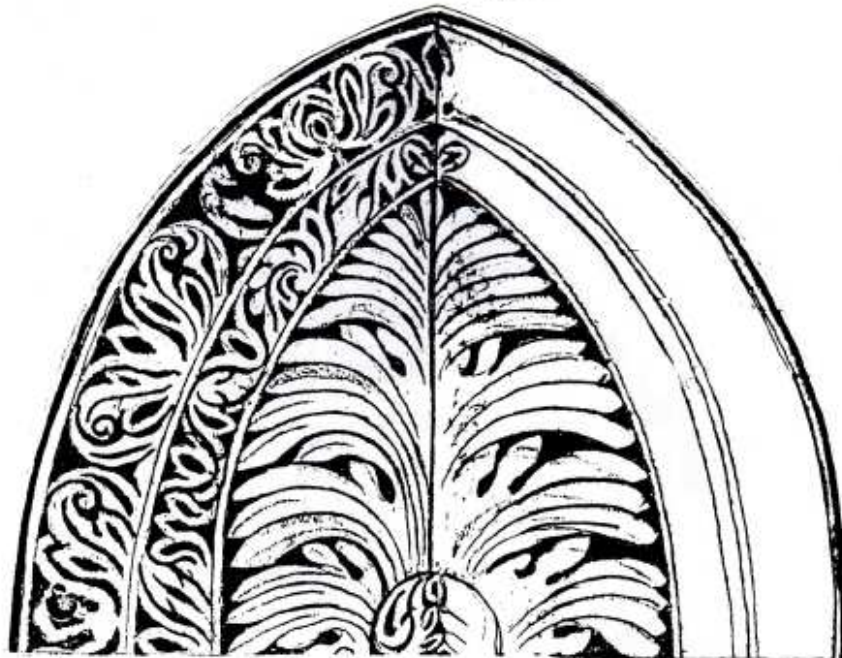
ရတနာပုံမန္တလေးမြို့ရှိ “ဣဋ္ဌကာရာမ”အုတ်ကျောင်းမှ
အင်္ဂတေမုခ်ကပ်ပန်းများပုံ

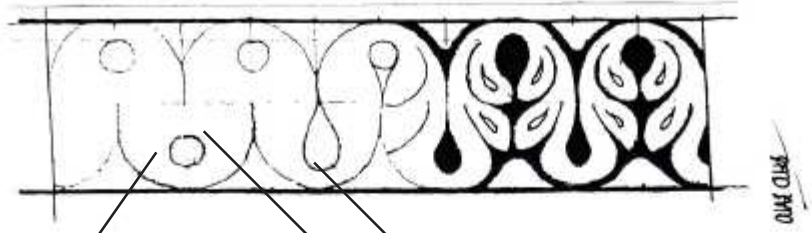
ပုံ (၃) က

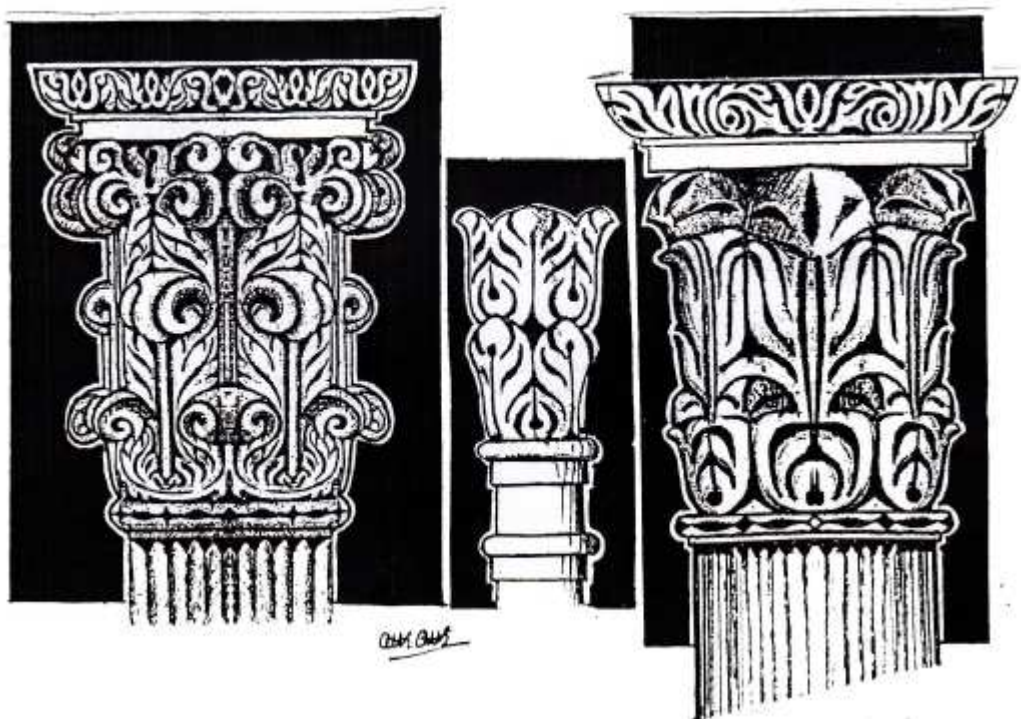
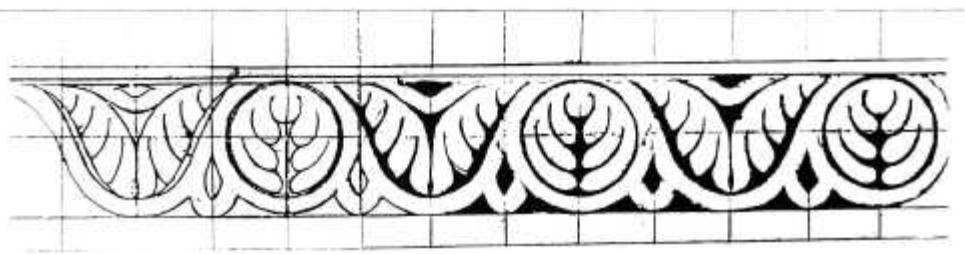
၁၈၈၅

ညီမျှတိကျသော မျဉ်းမတ်၊ မျဉ်းပျော့၊ မျဉ်းကွေးများဖြင့်
အဆင့်ဆင့်လျာထားလျက် ထပ်ပြန်တလဲပြုလုပ်ထားသော အင်္ဂတေပန်းများပုံ

○ ပန်းသား=အရွက်ပုံ ● ဓနုပေါက်

ရတနာပုံမန္တလေးမြို့၊ ဣဋ္ဌကာရာမ အုတ်ကျောင်းတော်ကြီးရှိ
အင်္ဂတေပန်းများနှင့် တိုင်ကလပ်မှ အင်္ဂတေပန်းများပုံ
ပုံ(၃) ခ

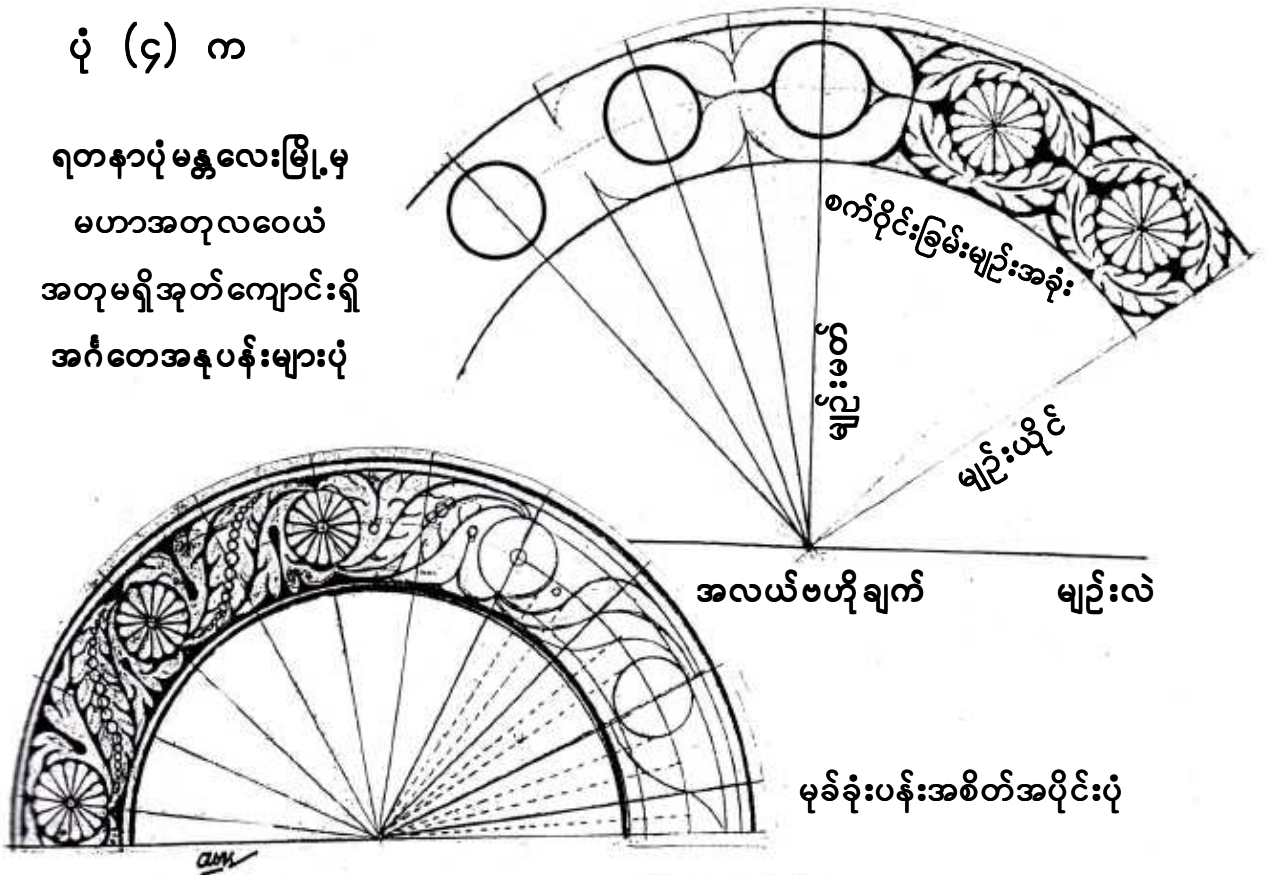
ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်ဆိုင်ရာ ဆေးရေးပန်းချီ ကနုတ်ပန်းပုံများကို သက်ဆိုင်ရာနေရာတို့တွင် ဦးစားပေး၍ ရေးခြယ်လေ့မရှိသော်လည်း သစ်သားပန်းပုနှင့် အုတ်အင်္ဂတေပန်းတော့လက်ရာများမှာမူ သာသနိက အဆောက်အဦများတွင် သီးသန့်ဖြစ်စေ၊ ဇာတ်တော်ဆိုင်ရာ ရုပ်လုံးရုံရုံးများဖြင့်ဖြစ်စေ ဆီလျော်အောင် ပေါင်းစပ်လျက် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြပါသည်။ ယခင်ခေတ်ကာလ အထောက်အထားများ၌ ကနုတ်ပန်းဘာသာရပ်နှင့် သက်ဆိုင်သော အသေးစိတ်ဝေါဟာရ အမည်နာမများပါဝင်သည့် မှတ်တမ်းမှတ်ရာအပြည့်အစုံကို မတွေ့ဘူး သေးသော်လည်း ရတနာပုံခေတ် နောက်ဆက်တွဲကာလမှ ကနုတ်ပန်းဘာသာရပ်၏ အချို့သော အသေးစိတ် ဝေါဟာရအမည်နာမများနှင့်တကွ အခြေခံနည်းစနစ်များကိုမူ ဆရာကြီး ဦးကျော်ငြိမ်း (ပန်းပုနည်းပြ နိုင်ငံတော်အနုပညာနှင့် ပန်းချီ/ပန်းပုကျောင်း မန္တလေးမြို့)၊ ဆရာ ဦးဝင်းမောင်(တမ္ပဝတီ)နှင့် အခြားသော ပန်းချီ/ပန်းပုပညာရှင် ဆရာကြီးများ၏ ဟောပြောပို့ချချက်များအား နာယူမှတ်သားရပေသည်။

* မောင်ဆင်
 မေမောင်ကြီး ဦးဘိုးလှိုင်အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့်
 ဂျာဇဝဏ္ဍသင်္ဂဟကျမ်း
 မင်းလှဂုဏ်ကျော်မှတ်စုများ

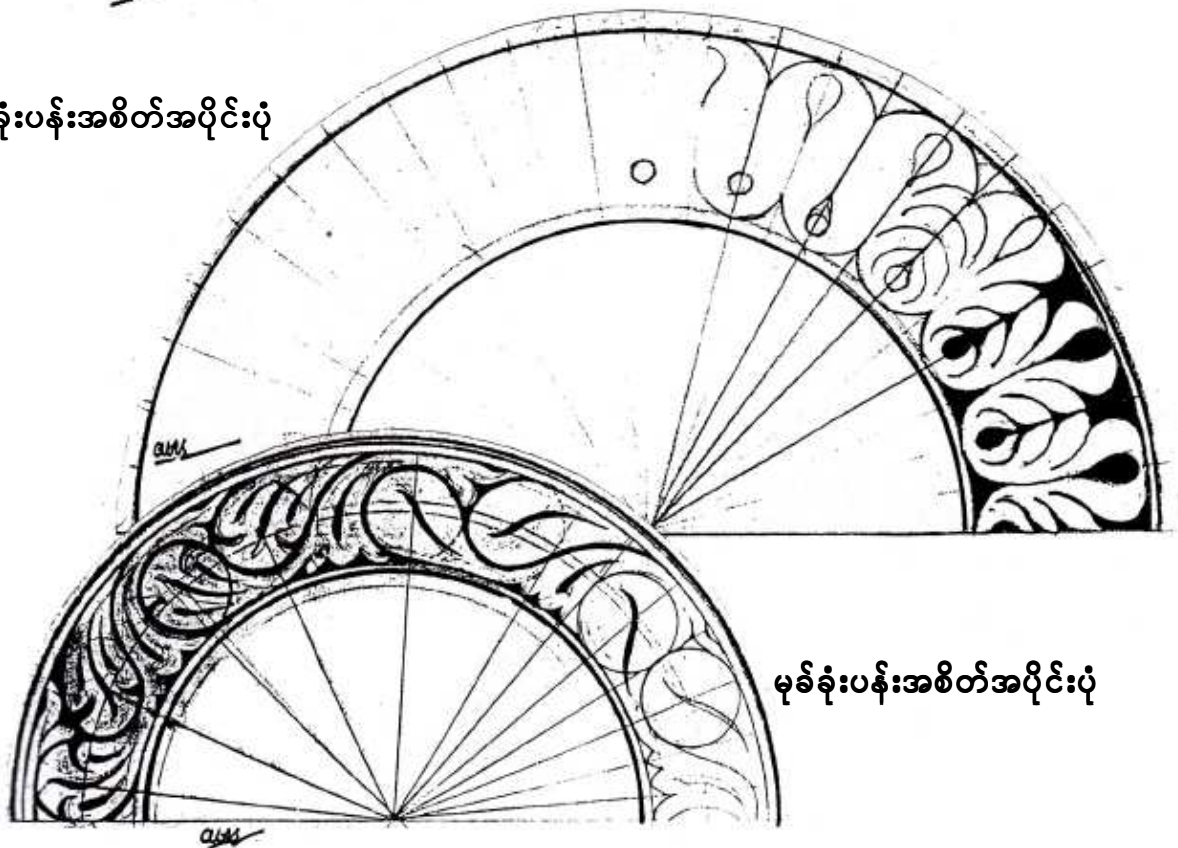
ညီမျှတိကျသော မျဉ်းမတ်၊ မျဉ်းလဲ၊ မျဉ်းယိုင်၊ မျဉ်းအနုံး(မျဉ်းပျော့)များကို အသုံးပြု၍ လျာထားခြင်း

ပုံ (၄) က

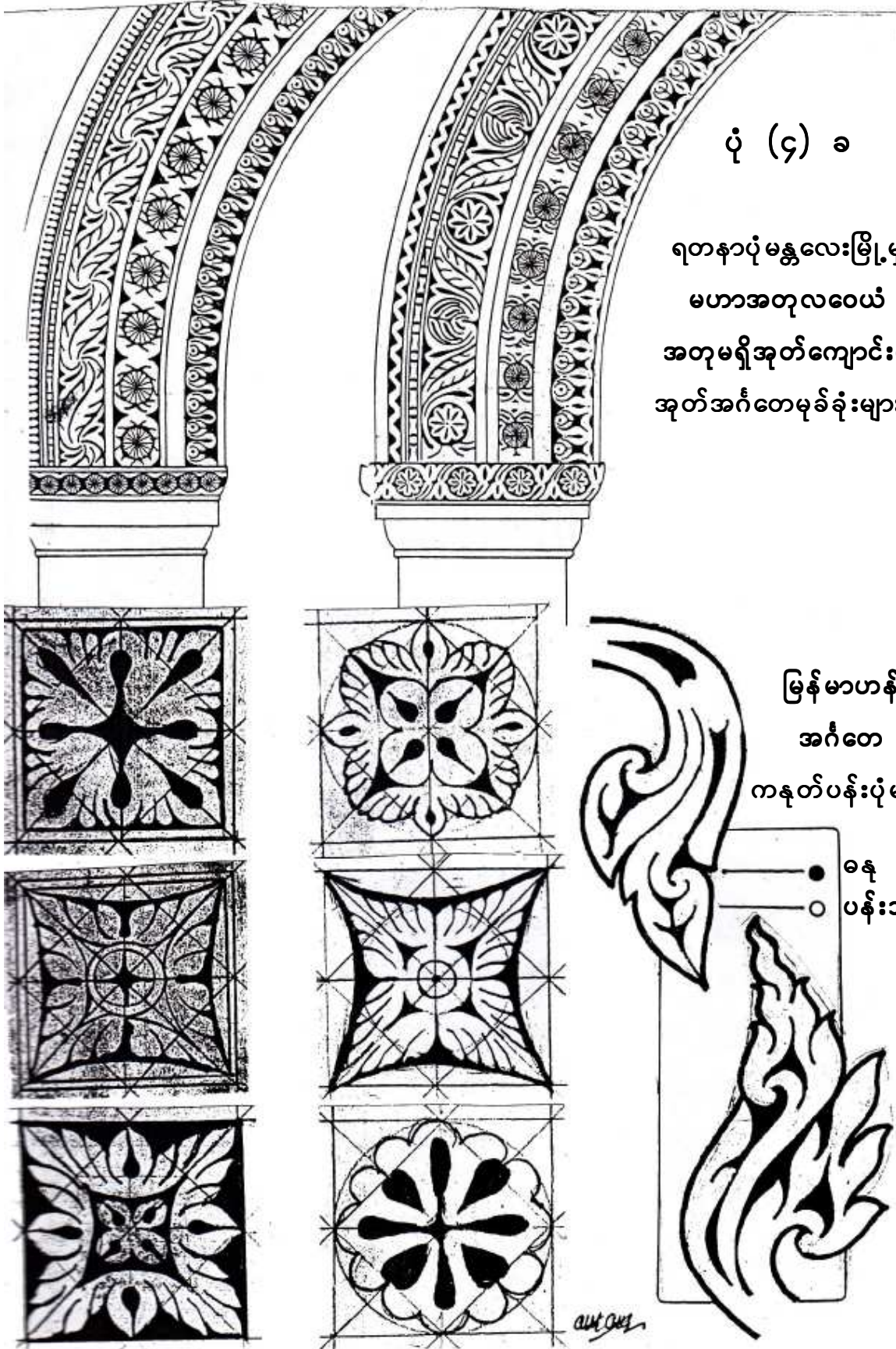
ရတနာပုံ မန္တလေးမြို့မှ
မဟာအတုလဝေယံ
အတုမရှိအုတ်ကျောင်းရှိ
အင်္ဂါတေအနုပန်းများပုံ

မုခ်ခုံးပန်းအစိတ်အပိုင်းပုံ

ညီမျှတကျသော မျဉ်းမတ်၊ မျဉ်းလဲ၊ မျဉ်းယိုင်၊ မျဉ်းအရုံး(မျဉ်းပျော့)များကို အသုံးပြု၍ လျာထားခြင်း

ပုံ (၄) ခ

ရတနာပုံမန္တလေးမြို့မှ
မဟာအတုလဝေယံ
အတုမရှိအုတ်ကျောင်းရှိ
အုတ်အင်္ဂါတေမုခ်ရုံးများပုံ

မြန်မာဟန်

အင်္ဂါတေ

ကနုတ်ပန်းပုံများ

● မနု

○ ပန်းသား

အမ.ကျ

ပါးပြင်း

အထောက်၊ အတက်များဖြင့် တွယ်ကပ်ထားသော နွယ်ခွေကြီးကို ပါးပြင်းဟူ၍ခေါ်ဆိုကြောင်း လေ့လာသိရှိရ၏။ ၎င်းပါးပြင်းနွယ်ခွေကြီး၏ ဗြဲကပ်မာဏသည် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သောကြောင့် ကြမ်းသော သဘောကိုဆောင်သည်ဟု ထင်ရသည်။ ထို့ကြောင့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များ ပိုမိုဖြည့်စွက်နိုင်ပြီး အဖျားအနားနေရာ၌ ရွက်ထိပ်အလိပ်အညွန့်ပုံများဖြင့် အဆုံးသတ်ရလေသည်။ ပုံ(၅)

မန္တလေးမြို့

ရွှေကျီးမြင်ဘုရားအတွင်းရှိ
အင်္ဂါတေတံကဲမှ ကနုတ်ပန်းများပုံ

ပုံ (၅)

ဗြဲကပ်မာဏကြီးမားသော
ပါးပြင်းနွယ်ခွေပုံ

“မခွေ”

ဗြဲကပ်မာဏကြီးမားသော နွယ်ခွေဖြစ်သောကြောင့် မ-ခွေ ဟူ၍ခေါ်ဆိုပြီးလျှင် ကနုတ်ပန်း၌ အဓိကကျသောနေရာမှ ဦးဆောင်လျက်ရှိနေပါသည်။ မ-ဆိုသည်မှာ အစုတစ်စုတွင် အရွယ်ပမာဏအားဖြင့် ထူးခြားစွာ ကြီးမားကျယ်ပြန့်လျက်ရှိရာ ဥပမာအားဖြင့် လူ၏ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းထဲမှ ခြေမ၊ လက်မတို့သည် အခြားသော ခြေချောင်း၊ လက်ချောင်းများထက် ပိုမိုကြီးထွားခြင်းသဘောနှင့် အလားတူပင်ဖြစ်ပါသည်။

မ-ခွေတွင် -

- (၁) အလျား၊ အနံ၊ အမြင့်
- (၂) ဗြဲကပ် (အကျယ်)
- (၃) အရိုးအကွာအဝေး
- (၄) ခွေစဉ်အရစ်များ
- (၅) အထောက်၊ အတက် စသည့် အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်လေသည်။

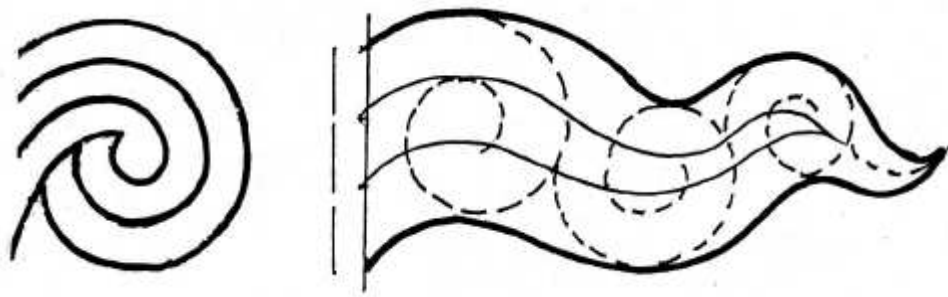
(၁) အလျား၊ အနံ၊ အမြင့်

မ-ခွေတွင် ထက်အောက်၊ ဝဲယာ မျက်နှာချင်းဆိုင်အနားများ၏ အဝန်းအပိုင်းပမာဏသည် တူညီကြလျက် ခွေစဉ်များစွာကိုဆက်စပ်၍ အသုံးပြုရာ အစီအစဉ်တကျလည်ပတ်လျက်ရှိသော ခရပတ်သဏ္ဍာန် သင်္ဃန်းဆက်ပန်းများကို ရရှိနိုင်လေသည်။ အချို့သောခွေစဉ်များမှာမူ ကြီးရာမှသေးငယ်စွာ ရေးဆွဲပြုလုပ်ကြလျက် အဖျားအနားနေရာများ၌ ရွက်ညွန့်အတွန့်အချွန်ဖြင့် အဆုံးသတ်တတ်လေသည်။ ဘေးနှစ်ဖက်နှင့် ထက်အောက် နေရာများ၌ ဝန်းဝိုင်းခြင်းမရှိပါက ပြေလည်သော ခရပတ် သင်္ဃန်းများဖြစ်မလာနိုင်ပေ။

(၂) ဗြဲကံ (အကျယ်)

မ-ခွေ၏ ဗြဲကံ(အကျယ်)သည် အစအရင်းပိုင်းနေရာမှသည် အဆုံးအဖျားပိုင်းတိုင်အောင် ဓနုပေါက်နှင့် အချိုးအစားကျနစွာရှိနေပါမှ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကိုလည်း စည်းကမ်းနှင့်အညီ ဖြည့်စွက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ကနုတ်တက်နှင့် သင်္ဃန်းတွင် (၁) ဓနု၊ (၂) အလယ်ရိုး၊ (၃) အရွက်ဗြဲကံ ဟူ၍ အပိုင်း(၃)ပိုင်းရှိလေသည်။ လည်ပတ်နေသော ခရပတ် မ-ခွေကြီးအား ဆွဲဆန့်၍ကြည့်က တီအတွန့်ပုံသဏ္ဍာန် အလယ်ရိုးတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ၎င်း၏ရှေ့ဘက်နှင့် နောက်ကျောဘက်နေရာတို့တွင် အပိုး၊ အပန့် စသည့် အစိတ်အပိုင်းများဖြင့် ဖြည့်စွက်လိုက်ပါမူ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကနုတ်ပန်းပုံကြမ်းကို ရရှိလာလေသည်။

အလယ်ရိုးသည် ကနုတ်တက်၌ အကျယ်ဆုံးနေရာ၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်ထက်မကြီးသော အရွယ်ပမာဏ ဖြစ်မှသာ အရွက်ခွဲစများ စိတ်ဖြာထည့်သွင်းရာတွင် လွတ်လပ်စွာ ဖြည့်စွက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

(၃) အရိုးအကွာအဝေး

ဝန်းဝိုင်းသော မ-ခွေအရိုးသည် အကွာအဝေးကို ညီညာစွာရစ်ပတ်စေလျက် အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးနေရာများ၌ ကျယ်ပြန့်ရာမှ ကျဉ်းမြောင်းခြင်း၊ ကျဉ်းမြောင်းရာမှ ကျယ်ပြန့်ခြင်း စသည့် အချိုးအစား မှားယွင်းခြင်းမဖြစ်စေရန် သတိပြုကြ၏။ အကွာအဝေးဆိုသည်မှာ မ-ခွေရိုးမဟုတ်သော လစ်လပ်နေရာ (ဓနုပေါက်)ကို ဆိုလိုသည်။ ၎င်းလစ်လပ်နေရာ (ဓနုပေါက်)များ၏ အကွာအဝေး အကျဉ်းအကျယ်အရွယ် ပမာဏမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် တူညီဟန်ရှိသဖြင့် အရိုး၊ အရွက်၊ အခက်အလက်များနှင့်လည်း လိုက်လျော ညီထွေသောကြောင့် မန္တလေးရတနာပုံခေတ်၏ ကိုယ်ပိုင်ဟန် ကနုတ်ပန်းကို အင်တောနှင့် သစ်သားများပေါ်၌ ထုထွင်းအသုံးပြုကြသည်။

(၄) ခွေစဉ်အရစ်များ

ခရပတ်ခွေရာတွင် အရစ်များမှာ မနည်းလွန်း၊ မများလွန်းသောအရေအတွက်တွင် ရှိနေပါသည်။ သင့်တင့်မျှတသောအရစ်များရှိသည့် ခွေစဉ်များ၌သာ အချိုးအစားကျသော အထောက်အတက်အဖြည့်အစွက်များ ထည့်သွင်းနိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ခွေစဉ်အရစ်သည် များလွန်းပါက အထောက်အတက်များ၏အရွယ်မှာ သေးငယ်ပြီး ကြပ်တတ်ပါသည်။ ခွေစဉ်အရစ်များသည် နည်းလွန်းပါက အထောက်အတက်များ၏ အရွယ်အစားမှာ ကြီးပြီးကျဲတတ်ပါသည်။

(၅) အထောက်အတက် အဖြည့်အစွက်များ

ခွေစဉ်နှင့် ကနုတ်တက်များတွင် -

- (က) အခွေထောက် (စိန်ခွေထောက်)
- (ခ) အတက်ထောက် (ချိတ်ထောက်)
- (ဂ) အရွက်ထောက်
- (ဃ) အပွင့်ထောက်
- (င) အသီးထောက် (သီးအိုးထောက်)
- (စ) အနွယ်ထောက် (နွယ်လိမ်ထောက်)
- (ဆ) ကိုက်ထောက်

စသည့် အစိတ်အပိုင်းများဖြင့် ဖြည့်စွက်ကြပေသည်။ ပုံ (၆)

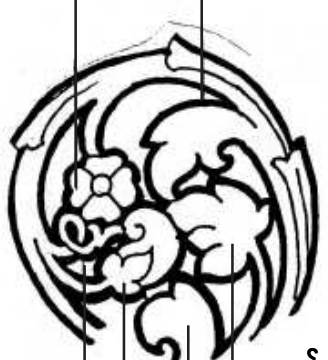
အထောက် (သီးအိုးအထောက်များပုံ)

အပွင့်ထောက်

အတက်ထောက်

သရက်ကင်းအဖူး

ပုံ (၆)

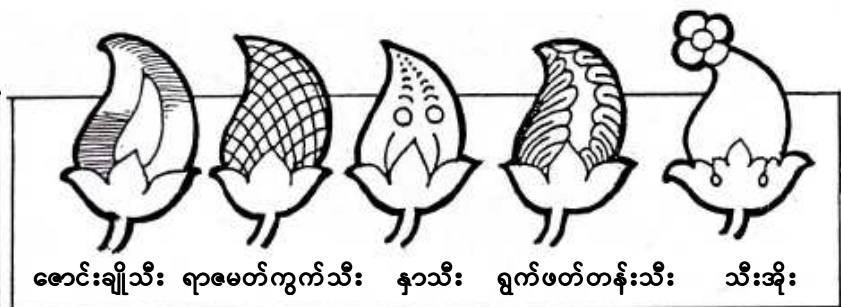
အရွက်ထောက်

ခြံတ်ထောက်

ခြံတ်ထောက်

အလိန်ထောက် (အနွယ်ထောက်)

အပွင့်ပါအဖူး

ဇောင်းချိုသီး ရာမတ်ကွက်သီး နှာသီး ရွက်ဖတ်တန်းသီး သီးအိုး

ကနုတ်အတက်ပုံ

ပရစ်လိပ်

အောက်ရိုး

ပုစွန်ညှပ်

မခွေထောက်

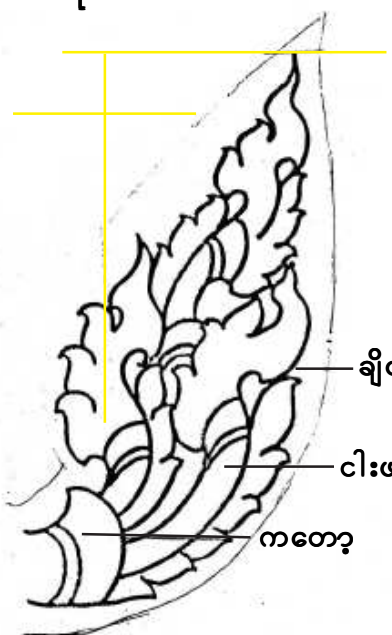
အောက်ရိုး

ကတော့

မခွေ

မနု

အောက်ရိုးထောက်

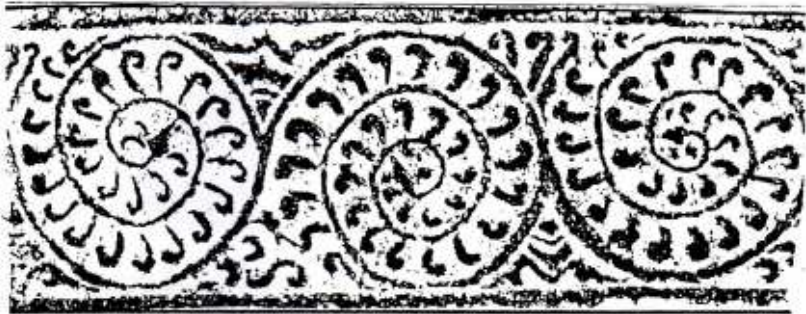
ချိတ်=ဂျိတ်

ငါးဖတ်အံ

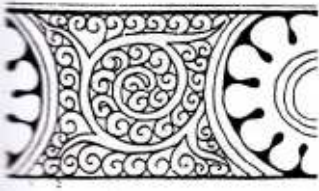
ကတော့

သဇင်ခွေ

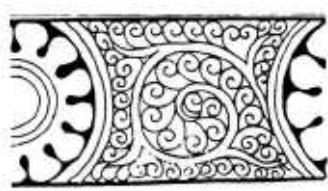
သဘာဝသဇင်ပန်းဥမှ ထွက်ပြုလာသော အပွင့်ငယ်များနှင့် အနွယ်အခက်တို့၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကို အခြေခံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ယူဆနိုင်လေသည်။ အခြေတစ်နေရာတည်းမှ အပင်ငယ်အမွှားများနှင့် အပြိုင်ဖြစ်ပေါ်လာသော မ-ခွေနှင့်တကွ အခွေငယ်၊ အထောက်အတက်များကို ဆိုလိုပါသည်။ ၎င်းအစိတ်အပိုင်း တို့တွင် အရွက်၊ အဖူး၊ အပွင့်၊ အသီးဟူ၍ ထူးထူးခြားခြား မပါရှိသေးပဲ ခရခွေ၊ စိန်ခွေ၊ ခြိတ် စသည့် ရိုးရှင်းသော (ညောင်ရမ်းခေတ်ဦးဟန်ကဲ့သို့) ပုံပန်းသဏ္ဍာန်များဖြင့် ရေးခြယ်ပြုလုပ်ကြသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရ ပေသည်။ ပုံ (၇)

ပုံ (၇)

စစ်ကိုင်းမြို့၊ ရွှေမင်းဝန်ရပ်ကွက်
ခြေတော်ရာလိုက်ဘုရားအတွင်းမှ
သဲကျောက် သဇင်ခွေပန်းပုံနှင့်
ဆေးရေးပန်းချီပန်းပုံ

အပုံအပိုများ

ကနုတ်တက်တစ်ခုမှ မ-ခွေကြီးကို အသေးစိတ်အချက်အလက်များက အပြင်ဘက်မှသော်လည်းကောင်း ပံ့ပိုးခြင်း၊ အတွင်းဘက်မှသော်လည်းကောင်း ထိ၍ထောက်ခံခြင်း၊ ခွာ၍ကြိုထောက်ခြင်းပြုရသည်။ ထိုသို့ အပြင်ဘက်မှပံ့ပိုးသည်ကို “အပြင်ပိုး”ဟုခေါ်ဆိုကာ အမြင်အာရုံတွင် လန်းဆန်းသည်ဟု ခံစားရပြီး အတွင်းဘက်သို့ ညွှန်း၍ ထောက်ပိုးထားသည့် ၎င်းအစိတ်အပိုင်းကို “အတွင်းပိုး”ဟုခေါ်ဆိုလျက် ထိုအတွင်းပိုးများစွာ ပါဝင်လျက်ရှိသော ကနုတ်တက်သည် အမြင်အာရုံ၌ ညှိုးလျော်သည်ဟု ထင်ရသည်။ ပုံ (၈)

အပုံအပို:

ရွက်ပိုများ

AMM AMM

မန္တလေးမြို့၊
ဒုတိယရွှေအင်ပင်ကျောင်းမှ
သစ်သားကနုတ်ပန်းပုံ

ပုံ (၈)

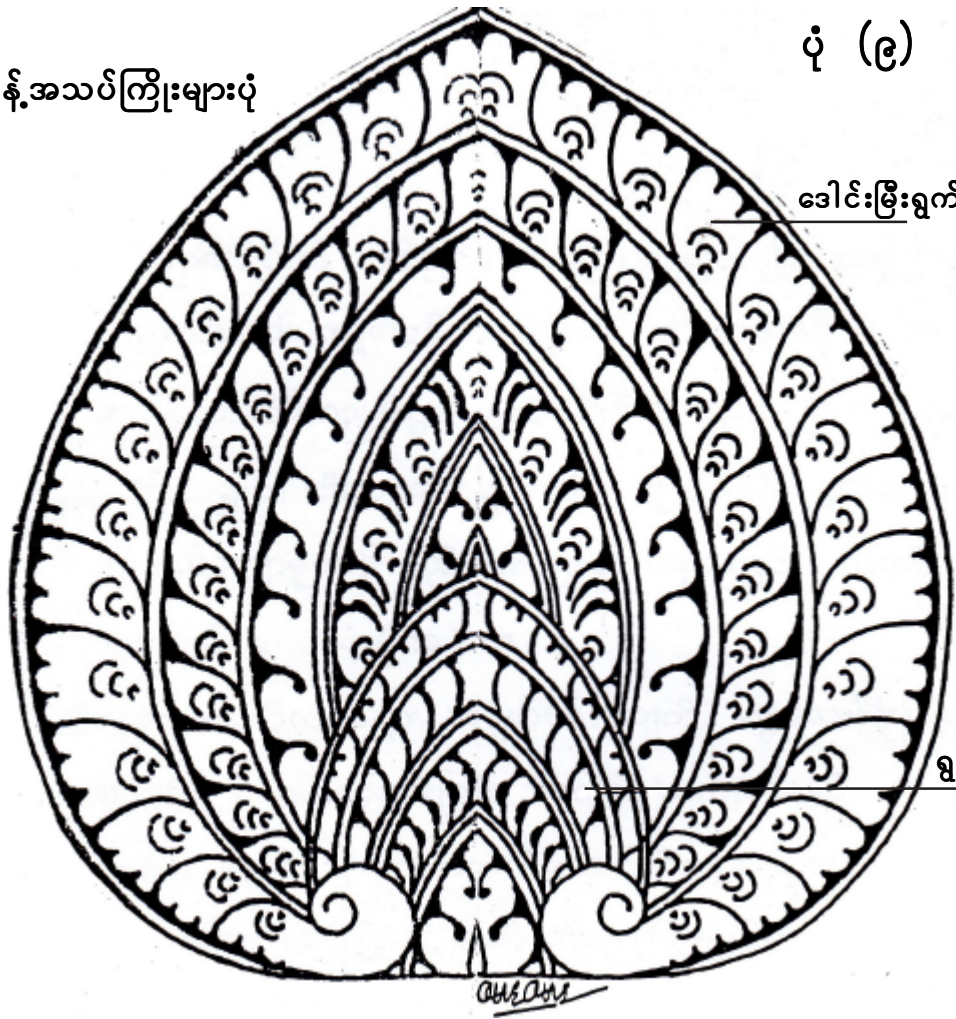
အကန့်အကွက်၊ စည်းဘောင်များနှင့်ကြိုး

ကနုတ်အခွေ အနွယ်၊ အပွင့်၊ အရွက်များကို အကန့်အကွက်နှင့် စည်းဘောင်များအတွင်းတွင် သင့်တင့် ဆီလျော်စွာ ထည့်သွင်းပုံဖော်ထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ-(က) ဆဋ္ဌဂံ၊ (ခ) အဋ္ဌဂံ၊ (ဂ) ရာဇမတ်၊ (ဃ) ပုဆစ်၊ (င) ခိုနန်း၊ (စ) ဆင်စွယ်ဝန်းယုတ် စသော အကွက်များဖြစ်ကြသည်။ အချို့သော အကန့်အကွက်နှင့် စည်းဘောင်များတွင် မန်ကျည်းရွက်ဖတ်ကြိုး၊ ဒေါင်းမြီးရွက်ဖတ်ကြိုး၊ ရွဲကြိုး၊ ပုလဲကြိုး၊ ကြက်ရင်ကြိုးများကို ခွမျဉ်း (သို့မဟုတ်) ညှပ်မျဉ်းများအကြားတွင်ထားလျက် ကန့်သတ်ခြားနားကြသည်။

ပုံ (၉)

အကန့်အသပ်ကြိုးများပုံ

ပုံ (၉)

မန္တလေးမြို့၊ ချမ်းမြသာစည်မြို့နယ်ရှိ မင်းထင်ကျောင်း
မာရဘင်ဆောင်မကြီးအတွင်း အရှေ့ဘက်ခန်းလက်ရမ်းမှ
သစ်သားပန်းပုပန်းပုံ

အရွက်များ

ရတနာပုံမန္တလေးခေတ် အငွေ့အသက်ပါသော ကနုတ်တက်များတွင် ဗြဟ္မဗေဒကြီးမားသော မ-ခွေရိုးပါရှိသည်ဖြစ်၍ အချက်အလက်၊ အရွက်ပုံအမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်းပုံဖော်ရန် လိုအပ်လာလေသည်။ ယင်းအခွေတွင် ဆက်စပ်ပါရှိသောအရွက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ကြ၏-

- (က) ရွက်အ (ရိုးရှင်းသောအရွက်)
- (ခ) ရွက်လိပ် (ရွက်ခေါက်)
- (ဂ) ရွက်ဆန်း
- (ဃ) ရွက်ပိုး
- (င) သုံးဆရွက်
- (စ) ငါးဆရွက်

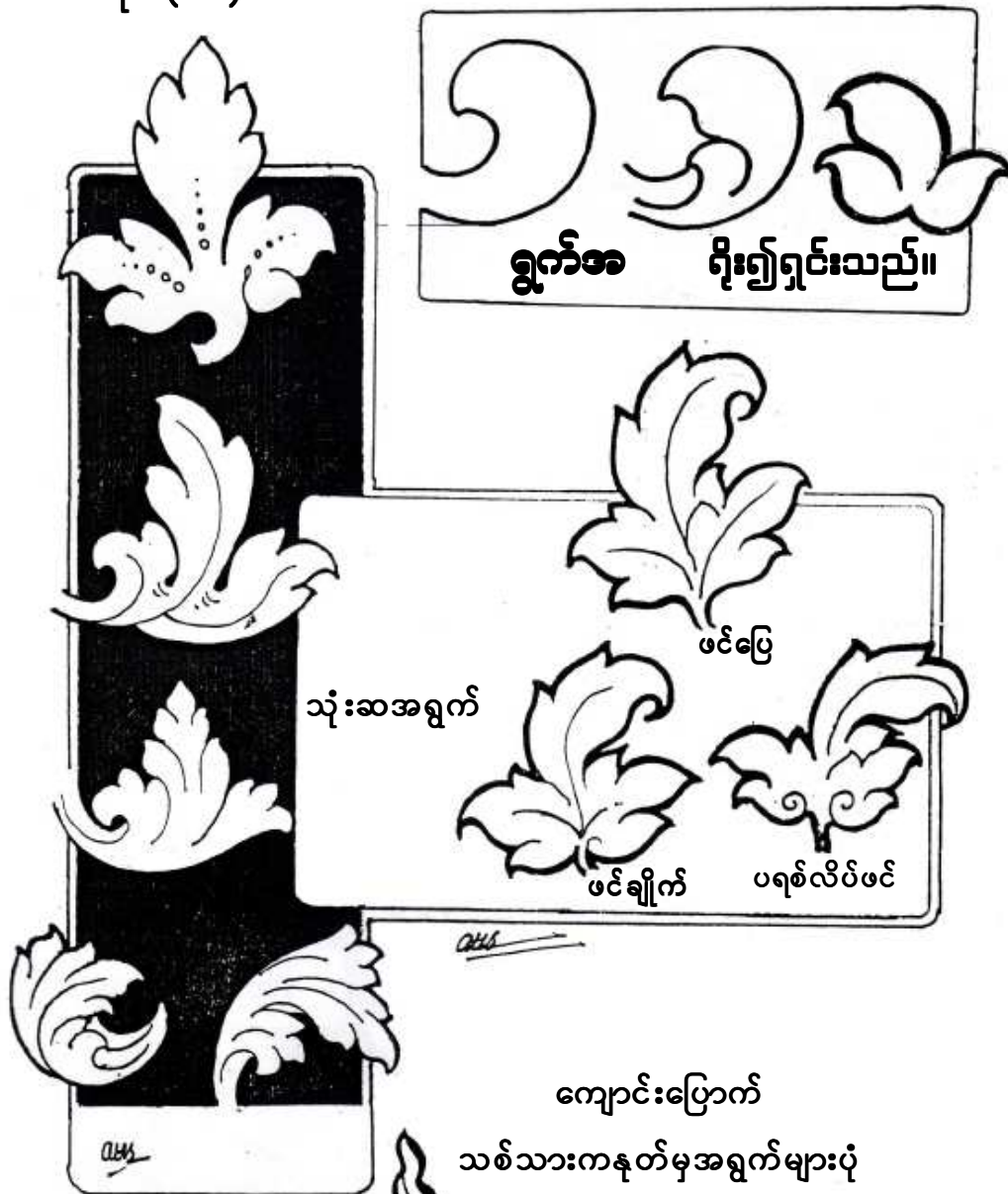
စသည်တို့တွင် ပရစ်လိပ်ဖင်၊ ဖင်ချိုင့်၊ ဖင်ပြေ ဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲခြားထားသည်။

ရတနာပုံမန္တလေးခေတ် ကနုတ်ပန်းတက်များ၏ ထိပ်အဖျားပိုင်းနေရာတွင် အညွန့်ပါဝင်လေ့ရှိ၍ အချို့သောထိပ်အညွန့်တွင် ရွက်ခေါက်ကို သုံးလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ အရွက်များတွင် သုံးဆရွက်၊ ငါးဆရွက်၊ ရွက်ဆန်း၊ မုံလာဖတ်၊ ရွက်သန် စသည့်ပုံများအား ခွဲစနင့် ရွက်ကျောများကို စည်းစနစ်ကျနစွာ ရေးဆွဲခြင်း၊ ထုဆစ်ခြင်းပြုလုပ်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပုံ (၁၀) က၊ ခ

ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်လက်ရာ ကနုတ်ပန်းများကို မန္တလေးမြို့မှ ရွှေကျောင်း (ရွှေနန်းတော်ကျောင်း) ကင်းဝန်မင်းကြီး(သာကဝန်)ကျောင်းနှင့် အတုလဝေယံ(အတုမရှိ)ကျောင်း၊ အုတ်လှေကားအတက် မုခ်ပေါက်နေရာများနှင့်တကွ အခြားသော ခေတ်ပြိုင်အဆောက်အဦများ၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းအချို့တွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။ ပုံ (၁၁)

အရွက်များ

ပုံ (၁၀) က

ရွက်အ ရိုး၍ရှင်းသည်။

သုံးဆအရွက်

ဖင်ပြေ

ဖင်ချိုက်

ပရစ်လိပ်ဖင်

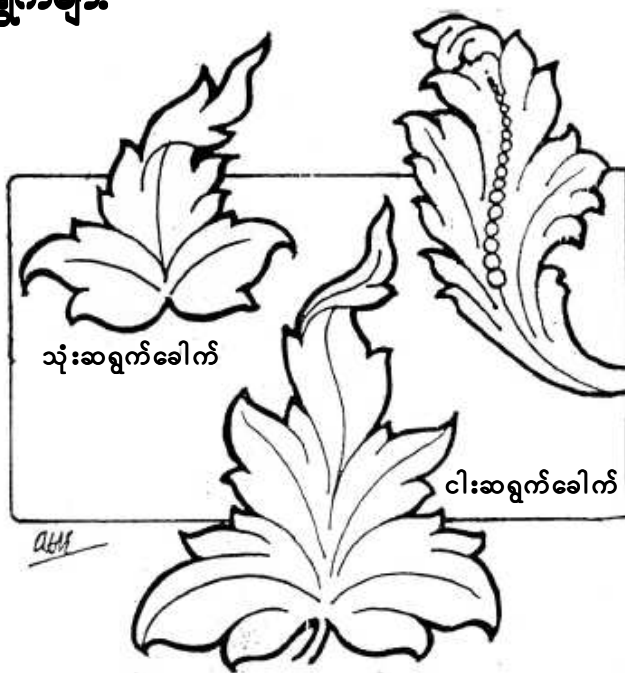
ကျောင်းပြောက်

သစ်သားကနုတ်မှအရွက်များပုံ

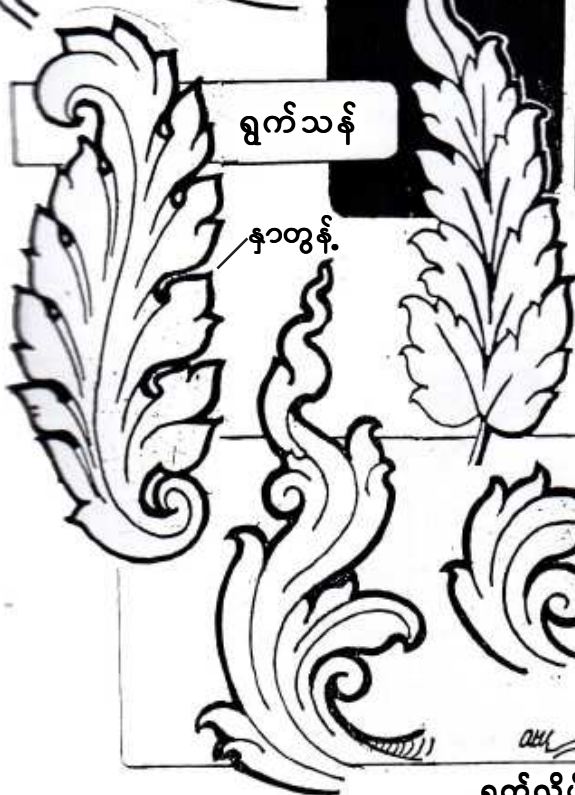
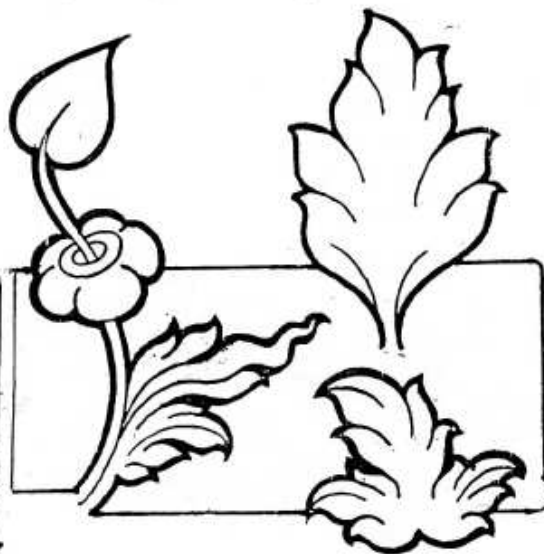
အရွက်များ

ပုံ (၁၀) ခ

သုံးဆရွက်ခေါက်

ငါးဆရွက်ခေါက်

ရွက်သန်

နာတွန်

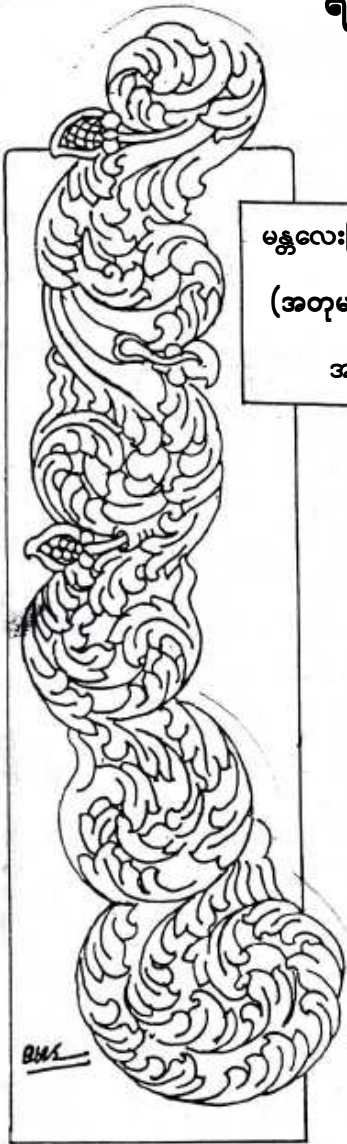

ရွက်လိပ်

ရွက်လိပ်

ရတနာပုံမန္တလေးစေတီလက်ရာ ကနုတ်ပန်းများ

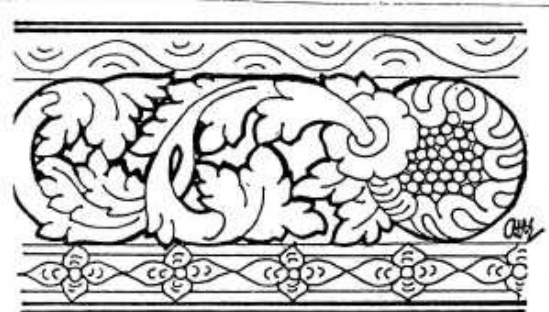
ပုံ (၁၁)

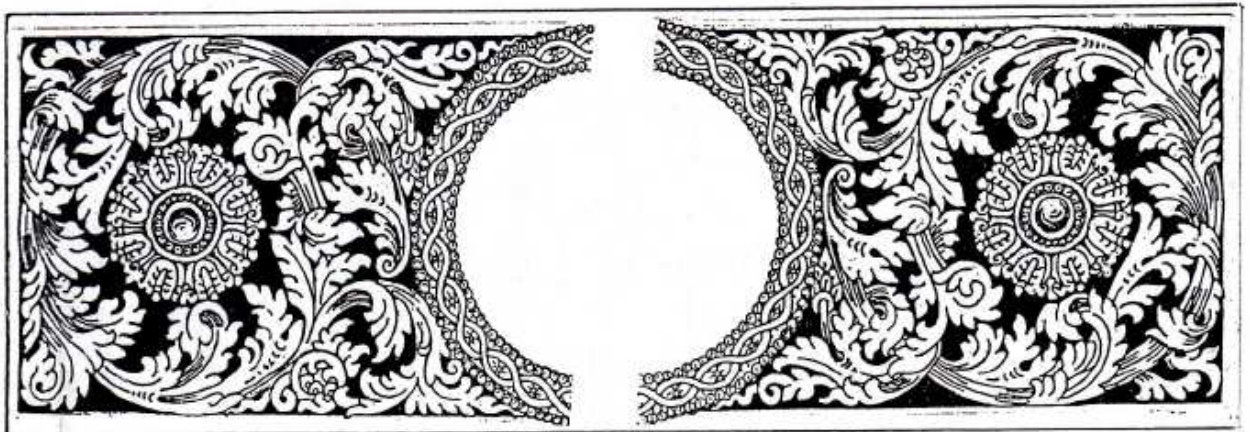
မန္တလေးမြို့ရှိ မဟာအတုလဝေ
(အတုမရှိ)ကျောင်း မုခ်ပေါက်မှ
အင်္ဂတေကနုတ်ပန်းပုံ

မန္တလေးမြို့ရှိ ရွှေနန်းတော်ကျောင်း
(ရွှေကျောင်း)အတွင်းမှ
သစ်သားကနုတ်ပန်းပုံ

မန္တလေးမြို့ ကြေးမြင်မိဖုရား
(ရန္တပိုရွာစား)ကျောင်းမှ သစ်သားကနုတ်ပန်းပုံ

မန္တလေးမြို့ရှိ ကင်းဝန်မင်းကြီး(သာကဝန်)ကျောင်းအတွင်းမှ သစ်သားကနုတ်ပန်းပုံ

ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်အလွန် ကနုတ်ပန်းများ

ကနုတ်ပန်းတက်ပုံများတွင် အရိုးနှင့်အရွက်များသည် သေးသွယ်သွက်လက်သောသဘောပါရှိပြီး အသေးစိတ်အချက်အလက်များ စုံလင်လှပ၏။ ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်အလွန် ကနုတ်ပန်းပုံများတွင် အဓိက အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော အရိုးနှင့် အရွက်ပုံများအပြင် ကျေးငှက်ပုံများ၊ ဇာတ်ထုတ်ရုပ်လုံးများ စသည့် စိတ်ဝင်စားဘွယ် အဆန်းတကျယ်များလည်း ထည့်သွင်းပြုလုပ်ကြသည်။ ၎င်းပြင် အရိုးနှင့်အရွက်၌ ဆက်စပ်ပါရှိသော အစိတ်အပိုင်းများမှာ-

- (က) ဇောင်းချိုးအသီး
- (ခ) ရာမေတ်ကွက်အသီး
- (ဂ) နှာအသီး
- (ဃ) ရွက်ဖတ်တန်းအသီး
- (င) သီးအိုးပုံများနှင့်တကွ အဖူးပုံများ၊ အပွင့်ပုံများ၊ အခိုင်ပုံများ ပါဝင်ကြသည်။

အဖူးပုံများမှာ -

- (က) သရက်ကင်းအဖူး
- (ခ) အပွင့်ပါ အဖူးပုံများ

အပွင့်ပုံများ-

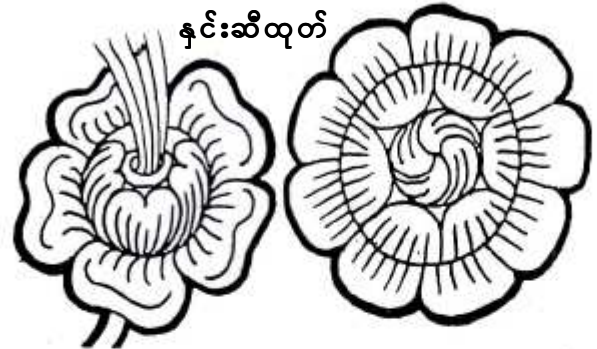
- (က) ပွင့်မှောက်အပွင့်
- (ခ) ပွင့်ဖတ်ပိုင်းအပွင့်
- (ဂ) ပွင့်ဖတ်ချွန်အပွင့်
- (ဃ) ပွင့်ဖတ်ခေါက်အပွင့်
- (င) ပွင့်ဖတ်တွန့်အပွင့်
- (စ) နှင်းဆီထုတ်အပွင့် ပုံ (၁၂)

အခိုင်ပုံများ

- (က) အပွင့်ကုံးအခိုင်
- (ခ) အပွင့်ခိုင်
- (ဂ) ရွက်ဖတ်အခိုင်
- (ဃ) ရွက်ဆန်းအခိုင် စသည်တို့ဖြစ်ကြပြီး ရတနာပုံမန္တလေးခေတ်အလွန်ကာလ၌ ပြုလုပ်ကြသော သစ်သားတံကဲများ၊ အင်္ဂတေတံကဲများ၊ သွတ်လင်းနို့တောင်များတွင် တွေ့ရတတ်ပါသည်။ ပုံ (၁၃)

အပွင့်များပုံ

“အပွင့်များ”

ပုံ (၁၂)

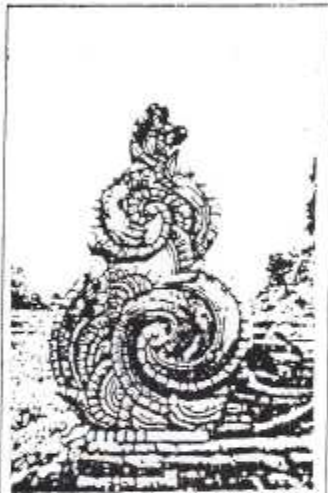
အစိုင်များပုံ

ပုံ (၁၃)

- (၁) ခေတ်ကာလအဆက်ဆက် လူတွေဖန်တီးခဲ့ပြီး ရှေးပစ္စည်းအဖြစ်နဲ့ မြေပေါ်မြေအောက် ကြွင်းကျန်ရစ်သမျှတွေမှာ ဘာသာရေး၊ သာသနာရေးနဲ့ ဆက်စပ်တဲ့ပစ္စည်းက အများစု ဖြစ်တယ်။
- (၂) ဖန်တီးသူ ဒါမှမဟုတ် အလှူရှင်ရဲ့ ဓနအင်အားနဲ့ လူမှုအဆင့်အတန်းကိုလိုက်ပြီး ရွှေ၊ ငွေ၊ ကြေး၊ သံ၊ သစ်သားနဲ့၊ အုတ်အင်္ဂတေတွေကို ဖော်ပြချင်တဲ့ အဓိပ္ပာယ်အတိအကျ ဒါမှမဟုတ် နီးနီးစပ်စပ်ပေါ်လွင်စေတဲ့ အနုပညာအမွှမ်းအခြယ်နဲ့ အမြင်ပသာဒဖြစ်အောင် ဖန်တီးမြဲဖြစ်တယ်။
- (၃) ရှေးပစ္စည်းရဲ့သက်တမ်းနဲ့ လက်ရာဟာ ခေတ်တစ်ခုတည်းမှာဖြစ်ပေမဲ့ အဲဒီနေရာဒေသမှာ လွယ်ကူပေါများတဲ့ပစ္စည်းကို အမာခံလုပ်ပြီး ဖန်တီးတဲ့ပညာရှင်ရဲ့ ဓလေ့စရိုက်၊ အတွေ့အကြုံတွေ မတူညီတာကြောင့် ဖန်တီးထားတဲ့ လက်ရာပုံစံတွေဟာ ကွဲပြားခြားနားမည့်တိုင်အောင် အဲဒီခေတ်ရဲ့ဟန်တော့ တွေ့ရမှာဖြစ်တယ်။
- (၄) မြန်မာမှုအနုပညာရဲ့ အခြေခံသဘောအရ မူလအသွင်လက္ခဏာတွေထက် ပိုပြီး အမြင်တင့်တယ် သာလွန်အောင် ဖန်တီးထားတာမျိုးဖြစ်တယ်။ ရည်ညွှန်းတဲ့ သက်ရှိသက်မဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုသွင်ပြင်နဲ့ ထပ်တူဖြစ်ဖို့ထက် မူလသဘာဝထဲမှာပဲ ထပ်ဆောင်းဖန်တီးတာမျိုးဖြစ်ပေမယ့် ပျော့ခြင်း၊ မာခြင်း၊ တည်ငြိမ်ခြင်း၊ လှုပ်ရှားခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊ ရွှင်မြူးခြင်း၊ လန်းဆန်းခြင်း၊ ညှိုးလျော်ခြင်း စတဲ့ ခံစားမှုသရုပ်သဏ္ဍာန်နဲ့သဘောကို ပီပြင်အောင် ဖော်ထုတ်ခံစားစေနိုင်စွမ်း ရှိတဲ့ ရိုးရာအနုပညာဖြစ်တယ်။

**ကနုတ်ဆင်မှ
ယဉ်လှသည်**

**အဟောင်းထဲက
အကောင်းများ**

